

-ARAŞTIRMA MAKALESİ-

TOPLUMDA KADINA YÖNELİK NAMUS ALGISININ İNCELENMESİ*

Ece EMRE MÜEZZİN¹

Doç. Dr.

Uluslararası Fınal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi

E-mail: ece.muezzin@final.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-5496-8813

Gurbet ÜZÜL

Arş.Gör.

Uluslararası Fınal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi

E-mail: gurbet.uzul@final.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-4235-7564

Cansu YİĞİT

Psikolog

E-mail: cansu.yigit@final.edu.tr

ORCID ID: 0000-0001-9728-4764

Öz

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin kadınlara yönelik namus anlayışını incelemektir. Bu amaç doğrultusunda toplumda kadına yönelik namus anlayışının ve namus adına kadına uygulanan şiddete yönelik tutum arasındaki ilişki üzerine çalışılmıştır. Bu çalışma üniversite öğrencilerinin namus anlayışları ve namusa yönelik şiddete yönelik tutumlarını ortaya koyması bakımından

* Bu çalışmada bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur.

Bu çalışma için gerekli Etik Kurulu izni alınmıştır.

¹ **Sorumlu Yazar:** ece.muezzin@final.edu.tr

Atf (APA): Emre Müezzın, E., Üzül, G. & Yiğit, C. (2023). Toplumda Kadına Yönelik Namus Algısının İncelenmesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 15 (1): 65-78., <https://doi.org/10.55978/sobiadsbd.1230224>

Lisans: Bu makalenin kullanım izni Creative Commons Attribution-NoCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND3.0) lisansı aracılığıyla bedelsiz sunulmaktadır.

önemlidir. Betimsel türde yapılan bu araştırmanın evreni Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşayan yetişkinleri kapsamaktadır. Araştırmanın örneklem grubu seçkisiz olmayan bir örnekleme yönteminden uygun olan örnekleme modeli ile belirlenen %71,3'ü (n=216) kadın, %28,7'si (n=87) erkek olmak üzere toplamda 303 yetişkinden oluşmaktadır. Verileri toplama aracı olarak kadınlara yönelik şiddetin çevreye göre farklılığını saptamak amacı ile "Namus Adına Kadına Uygulanan Şiddete Yönelik Tutumlar Ölçeği", kadına yönelik bekaret ve toplumsal cinsiyeti saptayabilmek için "Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutumu Ölçeği" ve araştırmanın amacına yönelik olarak araştırmacıların hazırlanmış olan sosyo-demografik bilgi formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda kadına ilişkin namus anlayışı ve kadınlara uygulanan şiddete yönelik tutum arasında pozitif yönde orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Kadına yönelik evlenmeden önce bekaret durumuna göre kadına ilişkin namus anlayışı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Kadının evlenmeden önce bakire olması gerektiğini düşünmeyenler düşünenlere oranla namus anlayışında daha eşitlikçi oldukları bulunmuştur. Araştırma sonuçları ilgili literatür dahilinde tartışılarak önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Bekaret, Namus, Cinsiyet, Eşitlikçi yaklaşım

Alan Tanımı: Sosyal Bilimlerde Araştırma

INVESTIGATION OF THE PERCEPTION OF HONOR TOWARDS WOMEN IN SOCIETY

Abstract

The aim of this research is to examine the university students' understanding of honor towards women. For this purpose, the relationship between the understanding of honor towards women in society and the attitude towards violence against women in the name of honor has been studied. This study is important in terms of revealing university students' understanding of honor and their attitudes towards violence against honor. The universe of this descriptive study includes adults living in the Turkish Republic of Northern Cyprus and the Republic of Turkey. The sample group of the study consisted of a total of 303 adults, 71.3% (n=216) female and 28.7% (n=87) male, determined by the appropriate sampling method from a non-random sampling method. As a data collection tool, the "Attitudes Towards Violence Against Women in the Name of

Honor Scale" to determine the difference of violence against women according to the environment, the "Honor Conception Attitude Scale to Women" to determine virginity and gender towards women, and the socio-demographic information form was used. As a result of the research, a moderately statistically significant positive correlation was found between the understanding of honor towards women and the attitude towards violence against women. A statistically significant difference was found in terms of the understanding of honor regarding women according to their virginity status before marriage. It was found that those who do not think that a woman should be a virgin before marriage are more egalitarian in the understanding of honor than those who do. The results of the research were discussed within the relevant literature and suggestions were made.

Keywords: *Woman, Virginity, Honor, Gender, Egalitarian approach*

Jel Code: *J71*

1. GİRİŞ

Erkek ve kadın algısı, zaman içerisinde toplumun bireye, kadın ya da erkek olmaya ilişkin beklentilerin, ilişkileri ve normları öğretmesi sonucunda oluşmaktadır. Bu nedenle toplum bir erkeğe; girişken, baskın, statüsü yüksek, liderlik ve karar verme gücü gibi roller yüklerken, bir kadına ise; yetiştirme ve bakım rolü ile “üreme rolünü” yüklemektedir. Bu algılar ise toplum tarafından erkeklere sosyal, ekonomik ve siyasi alanlarda daha aktif rol almalarına olanak sağlarken, kadınları hizmet sektöründe veya ev içinde yer almaları konusunda yönlendirmektedir (Çağlayan ve Topatan, 2020).

Toplumda erkek ve kadınların nasıl davranmaları gerektiğine ilişkin farklı beklentiler olduğu görülmektedir. Literatüre bakıldığında bu beklentiler “toplumsal cinsiyet rolleri” olarak tanımlanmaktadır. Erkek ve kadınlardan beklenti içine girilen bu tür rollerin genellikle sözel yollar ile nesiller arası aktarıldığı bilinmektedir. Bu beklentilerin çoğu ise dönemseller koşullardan ve geleneksel yapılardan etkilenip bu rollerin normlara dönüştüğü söylenmektedir. Erkek ve kadın için var olduğu söylenen cinsiyet rollerinin kadınların üzerindeki baskısı bir kadının nerede nasıl davranmasına dair beklentiler kişiden kişiye ya da toplumdaki topluma değişmektedir. Hatta bu durum bir toplumda kendi içerisinde bile farklılık göstermektedir (Bayar, Avcı ve Koç, 2017).

Toplumsal cinsiyet rolü ise geleneksel olarak iki cinsiyete de atfedilen davranışları ve özellikleri tanımlamaktadır. Erkekler ve kadınlardan toplumun beklentileri ile biçimlenen rollere sadık olmaları beklenmektedir. Bu nedenle erkekler ve kadınlardan farklı olan roller beklenmektedir. Ayrıca bu roller erkek ve kadınlarda farklı yönler ön plana çıkarmaktadır. Kadınlara yüklenen roller arasında iş hayatında pek aktif olamama, ev işlerinde sorumlu kişi yani eşitlikçi olmayan görevler yüklenmektedir. Oysaki eşitlikçi yönler mesleki, ailevi, sosyal, evlilik ve eğitim yaşamlarında erkek ile kadınların sorumlulukları eşit olarak paylaşılmaktadır (Esen, Siyez, Soylu ve Demirgürz, 2017).

Namus kavramı daha önce mülkiyet ve toprak kavramları üzerinden bekaret, kadın, kadın bedeni ve kadın cinselliğiyle ilişkilendirerek bu zaman içerisinde topluma bağlı olarak değişmiştir. Namus; cinsel davranışlara ilişkin gelenek, görenek ve kurallar olarak cinsel sakınmayı gerektiren yaşamsal bir değere sahip önemli bir kavram olmaktadır (Aksoy ve Yılmaz, 2019). Namus kavramı birçok ülkede erkek ve kadınlar için bütünlük, ahlaklı olma, dürüstlük, doğruluk ve olumlu davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Namuslu olmak bireye güç, statü, iyi bir imaj ve kuvvet sağlamaktadır (Tümer, Baybuğa ve Birgili 2017).

Bekaret kavramı genel anlamda “henüz bir cinsel birliktelik yaşamamış olmayı temsil eden” bir sözcük olmaktadır. Fakat bu dilimizde bakire ve bakir gibi “bekâret” sözcüğünden türeyen sözcükler el değmemiş, saflık ve temiz gibi anlamları da taşımaktadır. Ataerkil olan toplumlarda namusu tamamlayan kavramın bekaret olmasının nedeni, bekaret gölgesi olan kızlık zarının namusun ölçülebilmesi için tek gösterge olmasıdır (Aksoy ve Yılmaz, 2019). McArthur’a (2022) göre "Bakire" terimi, en azından belirli türlerde cinsel deneyime sahip olmayan bir kişiyi tanımlar- ancak kişinin bekaretini "kaybetmesinin" tam olarak ne sayıldığı genellikle tartışma konusudur ve söz konusu kültüre veya alt kültüre bağlı olmaktadır. Üniversite öğrencilerinde yapılan çalışmalarda ise bakireliğe ve cinsel davranışlara verilen önemi gösterilmektedir. Uğurlu ve Glick’in (2003) çalışmalarında, erkek kadınların evlenmeden önce cinsel olarak aktif olmalarını uygun bulmamaktadırlar.

Eisler, Handley ve Martz’ın (1995) çalışmalarına göre streste görülen kalp atım hızına bakılıp toplumsal cinsiyet rolü açısından düşük stres yapan kadınların yüksek stres yapan kadınlara göre kalp atım hızları daha düşük çıkmıştır. Araştırmalar sonucunda depresyon ve toplumsal cinsiyet rolü stresi, uykusuzluk, yeme bozuklukları ve sosyal uyum bozuklukları gibi ruh sağlığı bozuklukları arasında ilişkilerin olduğu gözlemlenmektedir. Bu nedenle kadınlardaki toplumsal

cinsiyet rolü stres belirtileriyle somatik semptomlar, utanca yatkınlık ve cinsel işlevsellik arasında ilişki olduğu bulunmaktadır (Aktaran; Bayar, Avcı ve Koç, 2017).

Bu araştırma üniversite öğrencilerinin namus anlayışları ve namusa yönelik şiddete yönelik tutumlarını ortaya koymasından önemlidir. Bu bilgiler ışığında yapılan araştırmanın amacı toplumda kadına yönelik namus anlayışının ve namus adına kadına uygulanan şiddete yönelik tutum arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu problem doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1.1 Alt Problemler

- Kadına ilişkin namus anlayışı, namus adı altında kadına uygulanan olan şiddete yönelik tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki var mıdır?
- Kadına ilişkin namus anlayışı açısından gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?
- Kadına yönelik şiddete dair tutum açısından sahip olunan çevreye göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık var mıdır?
- Kadına ilişkin namus anlayışı açısından kadın evlenmeden önce bakire olup olması gerekliliği düşüncesine göre istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?

2. YÖNTEM VE GEREÇ

Bu bölümde çalışmada kullanılan yöntem, örnekleme modeli, veri toplama araçları, veri toplama ve analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1 Araştırma Modeli:

Bu araştırmanın modeli betimsel bir türde yapılmıştır. Betimsel bir çalışmada olaylar olduğu gibi aktarılmaktadır. Buna benzer çalışmalarda olay, olgu ve durumlarda dikkatli ve tam bir biçimde tanımlar. Eğitim alanlarındaki çalışmalarda en yaygın olan betimsel yöntem ise tarama çalışması olmaktadır. Çünkü bireyler fiziksel ortamların veya grupların özelliklerini özetlemektedir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2022).

2.2 Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni Kuzey Kıbrıs Türkiye Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşamını sürdüren yetişkinleri kapsamaktadır. Bu araştırmanın örnekleme seçkisiz olmayan örnekleme yönteminden uygun olan örnekleme modeli ile belirlenmiştir. Bu örnekleme yöntemi ile elde edilen bilgilerin en çok ulaşabilecek katılımcıların insan kaynakları ile maddi kaynakları kullanılarak bilgilerin hem daha kısa sürede hem de hem de daha fazla katılımcıya ulaşabilmesi büyük bir avantaj olmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2022).

Örneklem grubu 2022 yılı içerisinde araştırmada yer alan üniversite öğrencilerinin Kuzey Kıbrıs Türkiye Cumhuriyeti'nde ve Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşayan %71,3 (n=216) kadın ve %28,7 (n=87) erkek olmak üzere toplam da 303 yetişkinden oluşmaktadır. Yapılan bu araştırmada örneklem grubunda yer alan yetişkinlerin namus anlayışı ile kadına uygulanan şiddete yönelik tutumlar arasındaki ilişki ve toplumsal cinsiyet ile eşitlikçi yaklaşımı saptayabilmek için "Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutumu Ölçeği" ve "Namus Adına Kadına Uygulanan Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği" kullanılarak elde edilen toplam puanların aritmetik ortalaması alınmıştır.

2.3 Veri toplama araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak "Namus Adına Kadına Uygulanan Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği", "Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutumu Ölçeği" ve sosyo-demografik bilgi formu kullanılmıştır.

2.3.1 Namus Adına Kadına Uygulanan Şiddete Yönelik Tutumlar Ölçeği (NKUŞTÖ)

NKUŞTÖ Işık ve Uğurlu (2009) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçekte amaç kadınlara uygulanan fiziksel ve sözel şiddet yanı sıra kadınlara yönelik namus cinayetleri hakkında tutumların belirlenmesidir. Namusun korunabilmesi adına fiziksel şiddetin veya sözel şiddetin uygulanabilirliği, toplumsal düzeni korumak için kadının cezalandırılması ve namus cinayetlerinin haklılık payları gibi çeşitli konuları kapsayıp toplamda 30 maddeden oluşmaktadır. 30 madde ile toplanmış olan verilerle yapılmış olan analizler sonucu ile NKUŞTÖ'nun son hali 14 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 6 likert tipli bir ölçek olmaktadır. "Hiç Katılmıyorsa 1", "Katılmıyorsa 2", "Kısmen Katılmıyorsa 3", "Kısmen Katılıyorsa 4", "Katılıyorsa 5", "Çok Katılıyorsa 6" anlamındadır. Ölçekte elde

edilen yüksek puanlar namus adına kadınlara uygulanan şiddete ilişkin olumlu tutumu yansıtmaktadır. NKUŞTÖ'nun geçerlilik ve güvenilirliği için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısını ise .91 bulmuştur.

2.3.2 Kadına İlişkin “Namus” Anlayışı Tutum Ölçeği (KİNATÖ)

KİNATÖ, Gürsoy ve Arslan (2011) tarafından geliştirilmiştir. “Evlenmeden önce cinsel/namus anlayışı (5 madde)”, “geleneksel bir namus anlayışı (9 madde)”, “eşitlikçi yaklaşım ise (11 madde)” üç tane alt boyuttan ve toplamda 25 maddede ile oluşmaktadır. “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum” ve “Hiç Katılmıyorum” seçenekleri olan beş likert tipli bir ölçektir. 14 pozitif ve 11tane negatif ifadeden oluşmaktadır. Olumlu olan ifadelerin madde numaraları 1. 2. 4. 6. 9. 11. 13. 15. 16. 18. 21. 22. 23. 24. maddeler ve olumsuz olan ifadelerin madde numaraları ise 3. 5. 7. 8. 10. 12. 14. 17. 19. 20. 25. maddelerdir. Bu ölçekteki en yüksek değer 125 ve en düşük değer ise 25’dir. Bu durumda ölçeğin genelinde ise için 25-50 puan aralığında öğrencilerin kadınlara ilişkin olarak “namus” anlayışı ile geleneksek ve cinsiyet ayrımcılığı içeren tutum, 51-75 puan aralığında öğrencilerin kararsız ve alışılmış tutuma, 76-125 puan aralığında ise kadın-erkek eşitlikçi cinsiyet yaklaşımına sahip oldukları kabul edilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .93’tür.

2.3.3 Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Burada katılımcıların hem demografik özelliklerini hem de çalışma amacına yönelik araştırmacılar tarafından hazırlanan 9 sorudan oluşmaktadır.

2.4 Veri toplama süreci

Araştırmanın verileri “Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutumu Ölçeği” ve “Namus Adına Kadına Uygulanan Şiddete Yönelik Tutumlar Ölçeği”nin geliştiricisi olan araştırmacılarından yazılı izin alınarak ve Üniversitesi Etik Kurulu onayı ile toplanmıştır (...../600/100/24). Verilen ölçekler yaklaşık 15 dakikalık sürede doldurulmuş ve çevrimiçi olarak toplanmıştır.

2.5 Verilerin analizi

Verilerin analizinde SPSS (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı) kullanılmıştır. Veri analizinde frekans dağılımı, yüzdelik dökümleri, aritmetik ortalama, t-testi,

Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı hesaplama yöntemleri kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Yapılan bu araştırmada kadınlara yönelik olan namus anlayışı tutumunun incelenmesi, kadına yönelik şiddet, gelir düzeyi, kadın bakireliği arasındaki ilişki üzerine çalışmıştır. Bulgular alt problemlere dayalı olarak sırasıyla sunulmuştur.

Birinci alt problem olan “Kadına ilişkin namus anlayışı ile namus adına kadına uygulanan şiddete yönelik tutum arasında ilişki var mıdır?” sorusunun analizinde Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı hesaplama yöntemi kullanılmış ve Tablo 1’ de sunulmuştur.

Tablo 1.

Kadına İlişkin Namus Anlayışı ve Namus Adına Kadına Uygulanmış olan Şiddete Yönelik Tutumlar Korelasyon Tablosu(N=303)

	\bar{X}	ss	KİNAÖ	KYŞDT
1.KİNAÖ	98.83	9.73		.58**
2. KYŞDT	77.35	8.94	.58**	

** $p < .01$ istatistiksel anlamlı ilişki

Yapılan analiz neticesinde kadına ilişkin namus anlayışı ile namus adına kadına uygulanan şiddete yönelik tutum arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r = .58, p < .01$).

İkinci alt problem olan “Kadına ilişkin namus anlayışı açısından gelir düzeylerine göre anlamlı şekilde fark var mıdır?” sorusu analizinde ANOVA yapılmış ölçek puanları ile bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.

Gelir Düzeylerine göre Kadına İlişkin Namus Anlayışı Karşılarına Tablosu (N=303)

	Düşük		Orta		Yüksek		F(2, 300)	p
	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss		
KİNAÖ	97.41	10.82	99.39	9.14	97.43	11.87	1.26	.30

Yapılan analize neticesinde gelir düzeyleri arasında KİNAÖ toplam puanları açısından anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($F(2, 300) = 1.26, p = .30$).

Üçüncü alt problem olan “Kadına yönelik şiddete dair tutum açısından sahip olunan çevreye göre farklılık var mıdır?” sorusunun analizinde T-Test yapılmış ve analiz sonuçları ile birlikte bulgular Tablo 3’ te sunulmuştur.

Tablo 3.

Sahip Olunan Çevreye göre Kadına Yönelik Şiddete Dair Tutum Karşılaştırma Tablosu (N=303)

	Muhafazakâr		Muhafazakâr Değil		t(234)	p
	\bar{X}	Ss	\bar{X}	ss		
KİNAÖ	97.96	9.99	99.79	9.68	1.33	.18

Yapılan analiz neticesinde muhafazakâr bir çevreye sahip olanlarla sahip olmayanlar arasında kadına ilişkin namus anlayışı açısından anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($t(300) = 1.33, p = .18$).

Araştırmanın son alt problemi olan “Kadına ilişkin namus anlayışı açısından kadın evlenmeden önce bakire olmalı ve kadın evlenmeden önce bakire olmasına gerek yok düşüncelerine sahip katılımcılar arasında fark var mıdır?” sorusunun analizinde T-Test yapılmış ve ölçek sonuçları ile birlikte bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4.

Evlenmeden Önce Bakire Olup Olmaması Gerekliliği Düşüncesine göre Kadına İlişkin Namus Anlayışı Karşılaştırması (N=303)

	Kadın Evlenmeden Önce Bakire Olmalı		Kadının Evlenmeden Önc Bakire Olmasın Gerek Yok		t(227)	p
	\bar{X}	Ss	\bar{X}	ss		
KİNAÖ	93,59	10,39	103,55	6,21	8.74	.00**

**p < .01 istatistiksel anlamlı farklılık

Yapılan analiz neticesinde kadının evlenmeden önce bakire olması gerektiğini düşünenlerle düşünmeyenler arasında kadına ilişkin namus anlayışı açısından anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($t(227) = 8.74, p < .01$). Bu sonuca göre kadının evlenmeden önce bakire olması gerektiğini düşünmeyenlerin KİNAÖ puanı düşünenlerden daha fazladır ve kadının evlenmeden önce bakire olması gerektiğini düşünmeyenler düşünenlere göre kadına ilişki namus anlayışında daha eşitlikçidir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Namus kavramı toplumsal cinsiyet örüntüleri ile bir anlam bularak gün yüzüne çıkarılmıştır. Kadınların cinselliği olarak toplu bir denetimin önemli bir sebebi olan kadının cinsel iffeti ve sülalenin veya ailenin şerefi olarak algılanmaktadır. Kadınların yapmış olduğu herhangi bir yanlış davranış nedeni ile sülaleye, topluluğa veya aileye utanç verici bir şerefsizlik gerektirecek olumsuz bir güç olarak atfedilmiştir. Bu doğrultuda namus kültüründeki kadınların görevleri kendilerinin cinselliğini korumaktır (Tümer, Baybuğa, ve Birgili, 2017).

Ülkemizde bekaret anlayışı, kadının özgürlüğü, kadın erkek eşitliği, kadının erkeklere flört etmesi ve olumsuz koşullarda olan evliliğine son vermesi son zamanlarda ülkemizde olumlu karşılanmakta fakat yine de istenilen duruma gelinmediğinin erkeklerin geleneksel tutumlara olan bağlılığından dolayı kız kardeşlerine, eşlerine, annelerine ve sevgilerine namus anlayışına önem verdikleri gözlemlenmiştir. Yapılan çalışmalarda kadına olan bekaret konusu hala günümüzde önemini korumaktadır. Evlilik öncesi cinsellik anlayışı üniversite öğrencileri dahil toplumumuzdaki birçok kesim için hala önemli olduğu gözlemlenmiştir. Üniversite öğrencilerinin bu tutumu incelendiğinde bu anlayışın diğer kesimlere göre daha aydın olması beklenirken bekaret konusunun ve kadının cinsellik özgürlüğünün elinden alındığı gözlemlenmiş ve eşitlikçi yaklaşımın olmadığı saptanmıştır. Kadının yapacağı herhangi bir hatalı davranış sonucu sebebiyle bütün bir topluluğa, sülaleye ya da aileye utanç ya da şerefsizlik getirecek denli muazzam olumsuz bir güç verilmiştir. Bu nedenle namus anlayışına haiz kültürlerin bulunduğu toplumlarda yaşayan kadınların en önemli görevi kendi “cinsel saflığını” korumaktır (Uğurlu ve Akbaş, 2013)

Okyay'ın (2007) yapmış olduğu üniversite öğrencilerinin dahil edildiği çalışmasında %42,5'in kadınların evlenmeden önce bakire kalmaları gerektiğini düşündüğünü ortaya koymaktadır. Saharso, van Hoogstraaten, Claassen ve Jokic (2023) tarafından yapılan araştırmada röportaj yapılan 55 gencin bekaret

zorunluluğunu ve cinsiyet ayrımcılığı normunu nasıl deneyimlediği ve bu konuda nasıl hareket ettiği üzerine çalışılmıştır. Son derece dindar gençler, bekâreti derin bir ahlaki değer olarak değerlendirirken diğerleri bekaret zorunluluğuna katılmadıkları, ancak açıkça karşı da çıkmadıkları ortaya konmuştur. Yapılan diğer bir çalışmada ise Martz, Handley ve Eisler'in (1995) alışmalarına göre toplumsal cinsiyet rolü stresi düşük olan kadınlar ve yüksel olan kadınlara göre streste kalp atım hızları daha düşük çıkmıştır. Araştırmalar sonucunda depresyon ve toplumsal cinsiyet rolü stresi, uykusuzluk, yeme bozuklukları ve sosyal uyum bozuklukları gibi ruh sağlığı bozuklukları arasında ilişkilerin olduğu gözlemlenmektedir. Bu nedenle kadınların toplumsal cinsiyet rolü stresi ile somatik semptomlar, utanca yatkınlık ve cinsel işlevsellik arasında ilişki olduğu bulunmaktadır (Bayar, Avcı ve Koç, 2017). Bu çalışmalara ek olarak evlilik öncesi bekaret konusunda literatürün Müslüman gençliğe odaklanması, bekaret ve cinsiyet ayrımcılığına ilişkin kısıtlayıcı normların yalnızca Müslümanlara özgü olduğunu düşündürebilmektedir. Bununla birlikte, evlilik öncesi iffetle ilgili benzer fikirler sadece Müslümanlar arasında değil, aynı zamanda Hıristiyanlar, Yahudiler, Hindular ve Budistler arasında da mevcuttur (Beekers ve Schrijvers, 2020).

Bu çalışmaya dahil edilen üniversite öğrencilerinin kadına ilişkin namus anlayışı ve namus adına kadına uygulanan şiddete yönelik tutumlar arasında anlamlı bir ilişki vardır. Gelir düzeyine göre anlamlı bir fark vardır. Muhafazakâr bir çevreye sahip olanlarla sahip olmayanlar arasında kadına ilişkin namus anlayışı açısından anlamlı bir fark yoktur. Kadının evlenmeden önce bakire olması gerektiğini düşünenlerle düşünmeyenler arasında kadına ilişkin namus anlayışı açısından anlamlı bir fark vardır. Bu sonuca göre kadının evlenmeden önce bakire olması gerektiğini düşünmeyenlerin düşünönlere göre kadına ilişkin namus anlayışı tutum düzeyi daha yüksektir. Kadının evlenmeden önce bakire olması gerektiğini düşünmeyenler düşünönlere göre kadına ilişkin namus anlayışında daha eşitlikçidir.

Yapılan bu çalışmalara göre literatürdeki bilgilerde göz önünde bulundurduğumuzda toplumsal cinsiyet rolü çok az olan kadınlar ile fazla olan kadınlar oranla kalp atım hızları daha düşük olduğu düşünülmektedir. Toplumsal cinsiyet rolü, sosyal uyum bozuklukları, depresyon, uykusuzluk gibi ruh sağlığı olan bozukluklar arasında ilişkilerin olduğu gözlemlenmektedir. Buna bağlı olarak kadınların somatik semptomlar ve toplumsal cinsiyet rolleri, cinsel işlevsellik arasında ilişki olduğu kanısına varılmaktadır.

Yapılan bu ölçeklerde bekaret kavramı kadınların namusunun simgesi olmaktadır. Bir kadının bakireliği erkeğin kadına olan güvenini pekiştirmektedir. Türk kültüründe namus ve bekaret kavramlarının kadınların erkekleri ve ailelerinin namusunu temsil ettikleri görülmektedir. Kültürdeki bu anlayışın altında ataerkil bir yapının üretmiş olduğu bir toplumsal cinsiyet ayrımcılığı bulunmaktadır. Erkekler için bir çok alanda kadınlara göre daha fazla rahatlık sunulan bu toplumda; toplumun namus kültürünü kullanarak kadınların yaşamış olduğu topluma göre örf ve adetlerine uygun olarak davranışlarını ve kadınların erkeklerin denetiminde eşi var ise eşi yoksa erkek kardeşi ya da babası tarafından denetim altında bir yaşam sürdürmeleri beklenmektedir. Bu ayrımcılık ise kadının kendi bedenini denetlemesi olarak görülmektedir. Bu nedenle kadın ve erkek ilişkilerinde kadının bedeni ile geleceği hakkında vermiş olduğu kararlar ile özgürlüğünün kısıtlanması kadınlara daha çok stres verici bir durum olmaktadır.

Kadınlara yönelik bu tutumlar ve stres verici durumlara karşı olarak stres verici durumların azaltılması önemli gelişme sağlayacaktır. Araştırmanın yaş grubu daha geniş tutularak benzer çalışmalar yürütülebilir. Cinsiyet eşitliği ve bekaret konusunda duyarlı ve bilinçli gençler yetiştirmek için okul öncesi eğitimlerinden başlayarak, ilk öğretim ile orta öğretimde cinsiyet ayrımcılığını ortadan kaldırmak için hedeflenen yeni yaklaşımları müfredata eklenmesi önerilmektedir.

YAZARLARIN BEYANI

Katkı Oranı Beyanı: Yazarlar çalışmaya ortak katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı: Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

KAYNAKÇA

Aksoy, A., & Yılmaz, D. V. (2019). Bir insan hakları ihlali: namus cinayetleri. *Researcher*, 7(1), 1-19.

Bayar, Ö., Avcı, Ö. H., & Koç, M. (2017). Kadın üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rolü stresi, namus anlayışı ve toplumsal cinsiyet rolü tutumu. *Ulakbilge Dergisi*, 5(1), 1835-1853.

Beekers, D., & L. L. Schrijvers. (2020). Religion, Sexual Ethics, and the Politics of Belonging: Young Muslims and Christians in the Netherlands. *Social Compass*, 67 (1): 137–156.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2022). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi, Ankara.

Çağlayan, M. Ç., & Topatan, S. (2020). Erkek Üniversite Öğrencilerinin Kadın Algıları ve Namusa İlişkin Tutumları. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics*,28(1), 77-89.

Esen, E., Siyez, D. M., Soylu, Y. & Demirgürz, G. (2017). Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet algısının toplumsal cinsiyet rolü ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *E-Uluslararası eğitim araştırma dergisi*, 8(1), 46-63

Gürsoy E, Arslan H. (2011). Üniversite öğrencilerinde kadına ilişkin “namus” anlayışı tutum ölçeği (KINATÖ) geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Sağlık ve Toplum Dergisi*, 21(3), 28-37.

Işık, R. & Uğurlu, S. N. (2009). Namus adına kadına uygulanan şiddete ilişkin tutumlar ölçeklerinin öğrenci örneklemiyle geliştirilmesi, *Türk psikoloji yazıları*, 12 (24), 16 -24

McArthur, N. (2022). The Concept and Significance of Virginity. In *The Routledge Handbook of Philosophy of Sex and Sexuality*. (65-77). Routledge: UK.

Martz, D. M., Handley, K. B., & Eisler, R. M. (1995). The relationship between feminine gender role stress, body image, and eating disorders. *Psychology of Women Quarterly*, 19(4), 493-508.

Okyay, G. (2007). *Kadın Mağduriyeti: Türkiye'de Aile Namusu Örneğinde*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Saharso, S., van Hoogstraaten, J., Claassen, R., & Jokic, M. (2023). No sex before marriage? Migrant youth navigating restrictive norms regarding premarital relationships. *Ethnic and Racial Studies*, 1-21.

Tümer, A., Baybuğa, B. S., & Birgili, F. (2017). Üniversite öğrencilerinin kadına ilişkin namus anlayışı. *Uluslararası Hakemli Kadın Hastalıkları ve Anne Çocuk Sağlığı Dergisi*, 2017(11), 1-19.

Uğurlu, S. N. & Akbaş, G. (2013). Namus kültüründe "namus" ve "namus adına kadına şiddet": sosyal psikolojik açıklamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 16(32), 76-91.

Uğurlu, S. N. & Glick, P. (2003). Türkiye'de evlilik öncesi seks yapan kadınlara yönelik kararsız cinsiyetçilik ve tutumlar. *The Journal of Sex Research*, 40(3), 296-302